

Slægten:

Nedskrevet (1960'erne) af Christen Johannes Christensen -murermester- født i Torslunde den 06.12.1880 død i Torslunde den 15.08.1963.

Rensskrevet (1980'erne) af søn Jørgen Tage Nybro Christensen-murermester, født i Torslunde den 23.07.1912 død i Kundby (Holbæk) den 16.02.1987.

På computer (2007)af Tages datter: Bodil Halvorsen- født Nybro Christensen i Torslunde 29.08.1944- bror borgmester Søren Mogens Nybro Christensen i Svinninge i perioden ---- 31.12.2006

Johannes Christensen skriver:

Jeg skriver her, hvad jeg ved om vor slægt, det kunne jo tænkes at en af jer kunne prøve at føre den længere tilbage i tiden.

Bodils tilføjelse: Christen Hansen - født 23.09.1806 i Svinninge - far: Hans Jensen - mor: død 12.07.1812- 31 år gammel samt dødfødt datter

Min farfar Christen Hansen var født i Svinninge omkring 1800. Jeg formoder, han er født i en gård omkring ved Strædet fra Hovedgaden mod Kirken, Mutters gård blev den kaldt, den lå der endnu, da jeg kom i lære i 1898 og blev drevet af Svinningegården.

Farfars forældre døde, da han kun var 4 år, dengang var der jo ikke megen lægehjælp, så når der udbrød epidemi, så måtte folk leve, hvis de kunne ellers dø. Han havde en broder, der var 7 år ældre, de så aldrig hinanden siden, underligt nok har de ikke prøvet at finde hinanden.

Farfar fik en meget trist barndom, sådan et forældreløst barn var der jo ingen, der tog sig af dengang, det var jo om at udnytte dem så meget som muligt. Han kom til en pranger, at han sagde siden, at der ikke var et sted på hans kop, hvor prangeren ikke havde slået med sin pisk.

I den tid brugtes det at sende svin i skoven om efteråret for at æde nedfaldne frugter, eg og bøg, det kunne de blive meget fede af. Farfar måtte så være i skoven for at holde sammen på flokken, han havde sit tilhold i et hus, som de kaldte holehuset? hos nogle ældre folk, men en nat kom der et par røvere om slog de gamle ihjel. Farfar så røverne, men de så ikke ham ellers var han nok gået samme vej.

Han kom siden hos en skrædder, der havde han det betydeligt bedre. Da han blev konfirmeret kom han i lære og blev skrædder, senere kom han ind som soldat. Dengang var det kun bønder, der måtte stille soldater, 1 for hver 32 td. Hartkorn, så det var nærmest godsejerne, der bestemte, hvem der skulle være soldat. Præster og degne var fritaget, købstadsbefolkningen, når de var født indenfor bygrænsen. Så man kan nok tænke, at sådan en hjemløs ung mand var selvskreven.

Han kom ind ved 1.jægerkorps i Kastellet i København og var der i 7 år. Underofficererne var mest tyskere og meget brutale. De gik med lange hasselkæppe i hånden og stokken fulgte kommandoen på ryggen af soldaterne. Dem som fik madpakker hjemmefra kunne give officererne spegepølse eller fårelår en gang imellem, slap for stokken, men farfar har næppe kunnet give noget.

Gamle Jens Petersen Torslunde (hvor Peter Henriksen(købmand) ligger, har fortalt, da han meldte sig som rekrut kom farfar, som da var gammel soldat, for at se om der var nogen af de nye, han kendte, han traf Jens Petersen og gav sig i snak med ham. Der blev råbt Jens Petersen, men farfar sagde, at det var jyderne, de var i gang med. Han skulle nok sige til, når det var sjællændernes tur. Men de blev ved at råbe Jens Petersen, så han råbte alligevel her og fik omgående et par lussinger, så det var en god begyndelse. Jens Petersen var født i 1807, når farfar var gammel soldat, må han jo være nogle år ældre!

Rekrudttiden fik jo også ende, så blev det mest vagttjeneste, det var der meget af dengang, der var jo alle portene og så var der stokhusslaverne. Der var tre tugthuse i København - Stokhuset i Rigersgade -Rasphuset på Christianshavn og Bremerholm og tillige Spindehuset for kvinder. Det var jo tyve og røvere, som måtte afsone så og mange år under forfærdelig behandling med jernring om det ene ben med et gult og gråt ærme i dragten og ligeledes bukseben. De arbejdede på Volden eller i Kastellet under fangefoged og soldater med skarpladt gevær for at passe på, at de ikke sprang i voldgraven og svømmede over til friheden. De havde gerne hver en halv snes stykker at passe på og ordre til at skyde, hvis nogen ville flygte.

Ellers kunne de gamle soldater godt tage arbejde i byen i fritiden for at tjene lidt penge. Farfar var jo skrædder, hvad officererne jo havde opdaget. De sidste år bestilte han ikke andet end at sy for dem, nogle var fattige og gav ikke mange ører, andre betalte bedre. Det hele blev sikkert ikke til meget, men da nok bedre end at gå og passe på straffefanger.

Da han var færdig med soldatertiden, skaffede en af officererne, som var kendt med baronen på Løvenborg, ham til Løvenborg som skrædder. Dengang havde alle de store godser jo alle slags håndværkere, og skrædderen var lige død og havde efterladt en ung enke, som han så blev gift med.

Han skulle sy alt for baronen og amtmanden, som boede på Vognserup. Ud over dette havde han lov at sy for andre og han blev snart kendt for sin dygtighed, så det duede ikke, når det ikke var syet hos ham. Han havde gerne 2 til 3 mand til at hjælpe sig. De sad jo på bordet, alt blev syet i hånden, maskiner kendtes ikke. Til herskaberne blev det meste syet med silke. Bønderne kom mest med hjemmespundet hørgarn og vadmél. Han var kendt som en, der altid hjalp, hvor han kunne. Men han kunne blive forfærdelig hidsig og så var der ikke langt til en lussing. Engang kom underforvalter og mejeribestyrer til juleaften, de havde bestilt hvert et sæt tøj, den enes var færdig, den andens ikke.

Da de gik sagde ham, hvis tøj var færdig- glædelig jul - den anden - jeg ønsker i helvede, men det skulle han aldrig have sagt, for skrædderen for ned af bordet og gav ham en dragt prygl.

Han var meget glad for et slag kort, så den arv har vi vist ikke efter fremmede.

Han har vel nok efter den lange soldatertid lært at stå ret, for børnene var afrettet til. Når de mødte herskabet eller amtmanden, at stå ude ved siden med huen i hånden.

Gammel sognefoged Helgogård (Trønninge) sagde til mig, da han hørte, vi havde lagt Nybro til vores navn. Det kan jeg godt lide, han var en hædersmand. (sign. Tage Christensen 1980'erne)

Chresten Hansen
Maren Jørgensdatter
11.03.1866
Viet 1835 Butterup

født 1806 i Svinninge død 10.11.1880
født 1808 i Kundby (Butterup er vist forkert) død

Skrædderfamilien: Torslunde

Jørgen Christensen
Karen Marie Hansen
Gift Kundby Kirke 1869

født 07.09.1843 Butterup
født 21.06.1840 Torslunde (uddannet væver)

Børn: alle født i Torslunde

Lars- tømrer København
Jens Peter - smed Føllenslev
Maren Kirstine skrædder i Katrinedal
Hanne Sophie skrædder i Torslunde
Chresten Johannes født 6.12.1880 murer i Torslunde (vores stamfar)

Tage Nybro Christensen nedskrevet følgende 22.01.1986

Min farfar Jørgen Nybro Christensen var født i Nybrohuset ved Løvenborg Alle. Farmor, Karen Marie f. Hansdatter var født i huset, som i dag har nr. Torslunde 13, den 21.06.1840, dette hus blev deres hjem i de 53 år, de var gift, med kort afbrydelse sidst i 1880'erne og først 1890'erne, hvor de havde fæstet en ejendom som Katrinedal ejede, Torslundevej 64. Familien var jo blevet ret stor med morfar Hans Jensen, mormor, farmor og farfar med efterhånden 6 børn en sypige i mange å havde de som hjælp til farfars skrædderi, der var 6 tdl. jord til ejendommen så foruden det gav plads at have to steder at bo, var der beskæftigelse til de efterhånden store børn. Hjemmet i Torslunde som havde været arvefæste fra Katrinedal, købte de således, at der blev skrevet skøde den 3.april 1874. Prisen var 500 rigsdaler kontant.

Katrinedal som familien gennem mange år havde haft tilknytning til gennem oldefar Hans Jensen, som jeg tidligere har skrevet om, nedbrændte totalt nytårsaften 1898 med dyr og alt, kun en hest som fodermesteren var kørende med på besøg blev reddet. Denne brand kom til at betyde en hel del for Torslunde. Efter branden købte nogle af de folk, der senere stod for dannelsen af det radikale venstre brandtomten og for egen regning udstykkede 14 parceller + en hovedparcel på 72 tdl.

Johannes Chistensen skriver:

Mors slægt:

Far. Hans Jensen - født 1815 i Jyderup - ankommer Svinninge 1833 -

Mor: Kirstine Jensdatter f. 15.10.1815 i Torslunde - ankommer Svinninge 1832

Viet Svinninge Kirke 30.10.1841

Børn: Karen Marie Hansen f. 21.06.1840

Morfar kom som alle børn dengang tidligt ud at tjene. Han kom til Aggersvold og vogte gæs og lam, blev en stor og bomstærk mand. Han tjente vist nok mest på store gårde.

Soldatertiden slap han hurtigt over. Han var kun inde en kort tid, han kom til skade med en hest, som gik bag over med ham og fik en skade i ryggen, som dog siden aldrig generede ham.

I 1830 tjente han i Svinninge Kro og der blev han vel kendt med mormor.

Han fortalte, at når kongen kom kørende gennem landet, skiftede de heste i kroen, der var kommet ryttere i forvejen, så de måtte være klar, når kongen kom, endda kunne kongen råbe, om de snart var færdige, det var Frederik den 6.

Madam Jørgensen som dengang ejede kroen var nok en velhavende dame, hun havde 2 sønner, den ene ejede Særslevgården, den anden Katrinedal.

Det var ikke let for et ungt par at sætte bo, det var næsten umuligt at få noget at bo i. Først da mor var tre år fik de huset i Torslunde (1843).

Morfar var forkarl på Katrinedal hos den gamle Jørgensen, dengang var det halvvejs slavearbejde på sådan en gård, der blev kommanderet med dem, som var det hunde. En gammel mand, Anders Nielsen fortalte mig engang, at Jørgensen altid sagde, du skal det eller det og var han i dårligt humør, kunne han finde på at sige, se så at komme af sted din hund, men til morfar sagde han altid, vil du Hans Jensen gøre det, samme Anders Nielsen sagde også, at morfar altid sørgede for, at de ældre og svagelige fik det lettere arbejde og de så alle op til ham, for han var den eneste Jørgensen tog en smule hensyn til.

Daglønningen var lille - 24 skilling (ca. 48 øre) om sommeren. 12 om vinteren og kosten. 1 dag om ugen skulle de arbejde gratis, så man forstår ikke, hvordan de kunne leve, de kunne de heller ikke uden kone og børn måtte ud at tigge uld til strømper og hør til skjorter. Men det behøvede mormor og mor ikke, morfar havde lidt større indtægt og ret til at få græsset en ko og et får, og så kørte han til København to gange om måneden med ost, grise, kalve og andre ting og tit bud med for andre, der var jo ingen forretninger herude. Kørslen foregik mest om natten, så han kunne være i København om morgenen og fik læsset af og varer på hjem. Han skulle holde tre gange på turen for

at hestene kunne få noget at æde, så spiste han selv mad med, med et krus øl og måske en snaps. Opholdet var jo på kroen i forvejen.

I København holdt han i Knabstedgård i Vestergade, der fik han også øl og snaps, det betalte Jørgensen, det var jo sommetider hårde ture, sommetider var han sneet inde i flere dage - til andre tider var det så glat, at hestene ikke kunne stå fast. Han kørte i en bredfælget vogn, så skulle læsset ikke vejes, når han kom til Vesterport. Prangere kørte lettere smalfælgede vogne, hvis de havde for stort læs, måtte de give mulkt, så det var tit, han fik nogle ekstra grise oven på læsset ved Damhuskroen. Engang var der en slagter fra Jyderup, som bad ham tage nogle grise ovenpå. Slagteren havde en meget stort læs, så da han linnede rebene faldt flere grise ned på jorden, blandt andet en stor so, nu skulle de jo have den højt op, slagteren bandede som en tysker, da de havde fået den op, sagde han, nu måtte det kunne gå. Morfar mente, de skulle tage et par stykker til, men slagteren sagde nej - den times tid senere, da de mødtes i Knabstedgård var slagteren endnu mere gal, end da de læssede ude på landevejen - han havde alligevel måttet give mulkt. Vi skulle alligevel have taget 2 grise, men han gav drikkepenge og et krus øl.

Morfar kørte denne tur i 36 år til Nordvestbanen kom i 1876, men foruden det havde han mange andre lange ture, der var jo kun hestevogn, når noget skulle bringes, kornet blev kørt til Holbæk, så kørte de gerne flere vogne.

Morfar var en bestemt og rolig mand, som helst ville leve i fred med sine omgivelser, men han var ikke af dem, der lod sig træde på.

Først i 1850`erne kom der stor mormonpropaganda og fik mange tilhængere, der var ikke sogne i hele landet, uden der var familier, der lod sig døbe og rejste til Utah. I Torslunde holdt de til i det hus, hvor der er købmandsforretning, folkene var nogle af de mest hjælpsomme, som tænkes kan, at de var blevet mormoner var en sag for sig. Der havde lige været en epidemi over byen, flere døde. Mormor og mor havde været meget syge, men mormonkone gik og passede alle syge og hun kom ikke til at fejle noget, en anden kone var så bange, at hun stod langt væk og råbte, om de levede endnu, hun fik selv sygdommen og døde på få dage.

Præster og mange andre var rasende på mormonerne, flere steder førte det til overfald på dem. Engang kom Andreas Frederiksen (fra Jul. Petersens gård) og et par andre ind til morfar og sagde, kom så med Hans Jensen, så pisker vi mormonerne ud af byen, morfar svarede, at han gik ikke med til, at der skete disse folk noget, de fik da også lov at leve i fred til de rejste.

Mor far fortalt, at selv velstående gårdmænd solgte alt og rejste, bl.a. en meget velstående mand, som havde Holmegården i Svinninge.

Morfar har jo selvfølgelig haft mange eventyr på landevejen, men jeg var jo ikke ret gammel, da han døde og da var han jo udslidt og plaget af gigt, så det er jo nærmest fra mine forældre, jeg har fået mine oplysninger.

Da Katrinedalsmøllen skulle bygges måtte han hente møllevingerne i Roskilde, de var 38 alen lange foruden vognen var lang, var der et par ekstra hold hjul med. En tømrer eller møllebygger var med for at forestå læsningen, møllebyggeren drak sig fuld i Roskilde, så da de kørte ud af landevejen, måtte han holde møllebyggeren og køre vognen, da de så kom til Elverdamsbakken, som var meget stejl dengang, måtte han binde manden til læsset (men han løste ham inden de kom hjem) han fik megen tak af manden, da han blev ædru.

Fader (Jørgen Christensen) og moder (Karen Marie) var meget oplyste folk og tog livligt del i hvad der rørte sig både åndligt og politisk, far havde hørt Trier i 1864, da han lå som rekrut på Fyn og da der blev valgmenighed i Vallekilde gik de tit der ind for at høre pastor Hof, jeg har flere gange været med. Vi gik af en sti, når vi kom over Vejlen(Svinninge)gik vi op mod Svendsbjerg.

De sluttede sig aldrig helt til valgmenigheden, vistnok fordi moder var mere tilhænger af missionen, hun satte Vilhelm Bek særligt højt og gik langt for at høre ham. Hun var af dem, der ikke var bange for at sige sin mening, enten det var til høj eller lav. Hun gik aldrig af vejen for at hjælpe, hvis hun kunne, mange er kommet til hende for at få hjælp enten ved fødsler eller sygdom, et eksempel. Engang var en pige fra et af Katrinedals huse kommet galt af sted og får et barn, hun har vel ikke været af de bedste, hun havde ingen fader til barnet, forargelsen var stor og inden ville gå med i kirke, så tilbød mor at tage med i kirke, en gårdmandskone sagde til hende, hvor hun kunne gå med sådan en skøge i kirke, moder sagde, barnet kan ikke gøre for det og det tilkommer ikke os at dømme.

Moder var en glad og livlig kone, rask til at arbejde både ude og inde, haven og blomster elskede hun, dyrene, kyllinger og ællinger kunne hun få til at trives.

Far var også en oplyst mand, som tog del i al tidens spørgsmål både politisk og kirkeligt, det var jo under Estrup regimentet. Da fæstningsgraven om København blev bygget efter 1864, da alting var lammet, benyttede godsejerne sig af den slappe politiske interesse og fik lavet Grundloven om og fik indført en hel del privilegier med en stemme til den højst beskattede og 1 stemme til den øvrige befolkning til Landstinget i hver kommune, noget lignende gjorde sig gældende ved valg til amtsråd og kommune, hvo den højst beskattede kunne stemme hver gang, medens resten kun kunne stemme hver anden gang. Kongen skulle selv vælge en tredjedel af landstinget, så de konservative havde altid et sikkert flertal. Det havde jo ikke kunnet lade sig gøre at lave Grundloven om i 1866, hvis ikke en del af venstremændene havde svigtet og de blev omtrent hadet lige så meget som højre, de blev kaldt de blakkede.

I Folketinget blev dog et solidt flertal venstre og hver gang finansloven blev forelagt, blev den stemt ned i Folketinget og vedtaget i Landstinget, så den blev erklæret for lov af Estrup og Kongen, så det var jo et halvt diktatur, der var nogen af de mest ivrige, der startede en riffelbevægelse, så hver mand skulle have en riffel, så de med våben kunne tvinge Estrup bort. Det blev strengt forbudt og riflerne konfiskeret, så oprettede Estrup et gendarmerikorps som blev lagt ud over hele landet, det var flotte folk at se på, lyseblå uniformer med hvidt læder, sabel og revolver i bæltet, der blev gjort meget for at drille dem, det var jo ikke erfarne politifolk. Det hændte når en mand skulle ud i

marken, at han så en gendarm, så han gav sig til at løbe, så løb gendarmen efter ham og når han nåede ham, så ville han se hans papirer, så sagde han, jeg bruger græs til at tørre min røv med, hvad løb du for?, jeg har vel lov til at løbe på min egen mark. Sådanne historier gik der mange af, når vi skolebørn mødte en gendarm og han var kommet et stykke væk, sang vi: gendarmerne de lyseblå skal have tornyre på, eller gå med Estrup, Scavenius og Ravn, vil vi ingen revnet grundlov ha` i folkets København.

På Katrinedal var det nu unge Jørgensen, der regerede, han var vel nok på samme alder som mine forældre, han var en stor pæn mand, men vist nok hård og var selvfølgelig højremand, og hvad han ikke var, det var hans svigermor, fru Jørgensen var kusine til Tejsens far på Vognserup og hendes fader havde været godsforvalter og sagfører i Vordingborg. Hans enke opholdt sig meget på Katrinedal, hun var meget dårlig lidt af folkene, men hun kom tit ind og besøge mor, det gik vist nok sådan til, at Jørgensen havde en dattersøn, der var født på samme tid som min broder Hans som døde da han var 12 år. Fru Jørgensen og barnet var meget syge og doktoren ville de skulle få en til at amme den lille pige, så de kom ind til moder, hun var sund og kraftig og havde mælk nok til dem begge, de kørte så ind og hentede hende to gange om dagen, på den måde, blev de godt kendt.

Når fru Jørgensen havde læst et skrappt stykke i Højrebladet kom hun gerne ind til moder for at læse og forklare hende, hvor dumme de fæle venstrebønder var, men mor havde mange flere artikler og argumenter fra Venstrebladet, så det varede ikke længe før de var meget højt oppe, de sparede ikke nogen af dem. Fru Jørgensen blev gerne vred og gik. Så sagde far gerne, nu kommer hun nok ikke mere, så kan hun blive herfra sagde mor, men det varede ikke ret længe så talte hun om det pæne kongehus, vi havde modsat Frederik den VII, der var ødelagt af druk og kvinder. Han gav os Grundloven. Chr. Den IX havde taget den fra os igen. Jeg kan ikke forstå, kunne hun så sige, at De Jørgen som ellers er en fornuftig mand, kan være venstremand, jeg kan ikke godt være andet. Ellers var det gerne hende og moder der trættes. Det skete hun havde et par kager med til mig, så jeg havde jo ikke så meget imod hende.

I 1895 revnede venstre, den moderate del med Klavs Berentsen i spidsen sluttede forlig med højre og godkendte fæstningerne, så skal jeg love, der blev røre, der blev udskrevet valg. I Svinninge var Jens Clem Nielsen, Tømmerup valgt, han havde stemt for forliget. Valget blev dengang holdt på Ledegårdens mark, fra mejeriet hen mod Frederik den VII`s statue (V. Kirkevej). Der var jo ingen huse dengang, talerstolen var rejst inde på marken. Jens Clam Nielsen kunne knapt få lov at tale, før der blev råbt : ræv og mange skældsord til ham. Venstre havde stillet Kristian Petersen, Sandby og han blev valgt.

Valget gik til på den måde, først blev det Kgl. Åbne brev læst op af formanden for valgbestyrelsen, så talte kandidaterne som nu på et vælgermøde, så talte stillerne og anbefalede deres kandidat, så forlangte formanden for valgbestyrelsen, at dem der ville stemme på Jens Clam Nilsen rakte en hånd i vejret og derefter for Kristian Petersen, han fik langt de fleste og blev erklæret for valgt, men når et vist antal vælgere forlangte personlig valg og det blev der jo altid, ellers havde det været en slem en for teltholderne og dem der havde ryddet huset til afstemningen.

Nu begyndte festen først med diskussioner mand og mand imellem, siden blev der drukket tæt og så stemtes der. Det gik for sig på den måde, hver kommune havde deres valglokale i et hus de havde lejet. Så sad valgbestyrelsen inde for et åbent vindue, så gik vælgerne hen til vinduet, sagde sit navn og hvem han stemte på, der var jo ikke hemmelig afstemning. Fra herregårdene kom de gerne kørende i lange vogne med arbejderne, så stod forvalteren gerne og passede på, hvem de stemte på, det skulle jo være højre. De fik også mange spydige bemærkninger fra de omstående. Når de så havde stemt kom de til højres telt og fik flæskesteg. Skal I så ind og have ornesul? Blev der råbt.

Hen på dagen var de flest så fulde, at de måtte læsses op på vognene, det så jo ikke godt ud, men højre havde en fast vælgerstab på den måde.

Omkring 1905 blev der indført hemmelig afstemning, så forsvandt flæskestegen.

Der var jo mange uretfærdigheder i Grundloven af 1866, man forstår ikke at Estrup kunne få Rigsdagen til at gå med til det, men landet var jo lammet efter den ulykkelige krig, der skulle jo forandres meget efter tabet af Hertugdømmerne, den almindelige valgret blev slemt beskåret. Til Folketinget blev den uforandret, men til Landstinget havde den største jordbesidder 1 stemme, den øvrige del af kommunen kunne vælge en mand. Når de skulle rejse til Roskilde for at vælge Landsting i købstæderne var forholdene de samme, men her var det de højest beskattede, der kunne stemme personligt. Kongen besatte ca. 40 pladser med de kongevalgte, så højre havde altid et solidt flertal.

Til sogneråd var der valg hvert tredje år. De højest beskattede kunne stemme hver gang. Husmænd og arbejdere kunne kun stemme hvert sjette år. Til amtsråd var forholdene noget lignende, man forstår jo godt, at folk var stærkt politisk interesserede. Først i 1915 blev den almindelige valgret gennemført.

Mormors slægt.

Johannes Christensen skriver:

Mormors forældre (Jens Bager Hansen og Ane Pedersdatter) var fra Kalundborg. Hendes far var bødker, han hed Jørgen Andersen???(Jens Bager Hansen), om han er født i Kalundborg ved jeg ikke helt bestemt, det forekommer mig, at der blev sagt, at han havde stået i lære i Svendborg. De er vel kommet til Torslunde først i 1800 tallet og byggede huset som Svinningegården nu har.

Bodils tilføjelsen 2007. Algren/Bager-Bagge familien er fra Kalundborg, Skibbrogade 73 - folketælling 1787

Jens Bager Hansen f. 25.12.1779 har 2 søskende: Jørgen Friederich Bager, politibetjent, Karen Bager viet til skipper Friederich Møller, Kalundborg . Jørgensenfamilien i

Svinninge Kro og Særslevgården er også ud af en Møllerfamilie fra Kalundborg, det forklarer måske interessen fra Jørgensens til Torslundefamilien! Bodils tilføjelse.

Dengang var bødkerfaget et stort fag. Alt blev lavet af træ, kar, baljer og tønder, så der var arbejde til to-tre mand, der var jo ikke noget savværk, så de måtte købe træet i skoven som kævler og save dem ud i længder, flække dem ud og hugge af tykkelsen. Så skulle de ligge et par år på lager for at tørre, så først kunne de høvle dem til og bruge træet til hvad de skulle lave.

De havde to sønner (Hans Peter og Jørgen Frederik) og min mormor (Kirstine Jensdatter). De var jo altså købstadsfolk og har nok følt sig lidt hæver over bønderne ellers har jeg ikke hørt noget andet om dem. Oldemor (Ane Pedersdatter) var en fiks dame blev der sagt og når der var selskab hos **Kammeråd Bue, Katrinedal** og Gislingegården var hun der gerne for at varte op. Hun havde tjent i de store købmandsgårde i Kalundborg, så hun havde lært at føre sig.

De to sønner blev bødkere og fortsatte forretningen. Den ene døde som yngre mand, han havde børn, som rejste til Amerika. De skrev sammen med mor. Forbindelsen er ophørt for længst. Den anden søn fortsatte og hans søn igen, det var Aksel Jørgensens far (født 1888 - bosat 1966 Trønningevej i Kundby ved siden af Tage Nybro Christensen).

Mormor (Katrine Jensdatter) var en lille spinkel kone, hun tjente vis aldrig bønder, men kom til Kalundborg og senere til Svinninge kro og blev vist nok som sin mor brugt, når der var selskab på de lidt større steder, hun og morfar (Hans Jensen) tjente jo sammen på kroen til de blev gift (Svinninge kirke 30.10.1841 - efter Karen Maries fødsel!), men de kunne ikke få noget hus at bo i, der var jo meget få huse i landsbyerne dengang, så moder (Karen Marie) var tre år, da de endelig fik huset i Torslunde. Morfar (Hans Jensen) var på det tidspunkt blevet forkarl på Katrinedal med ret til græsning af ko og får samt turene til København, så de havde det jævnt godt, efter hvad mor har sagt. Men dagene var lange, morfar (Hans Jensen) skulle være der ude klokken halv fem om morgenen for at sætte de andre i arbejde. Mor (Karen Marie) har fortalt, når de skulle slagte grise, kom en mand Jakob Witthøft, for resten en tysker og slagtede om natten. Når de så var færdige stegte mormor (Kirstine Jensdatter) et stykke af den nyslagtede gris, som de spiste inden de gik på arbejde.

I det hjem voksede moder op, hun kom ikke ud at tjene før hun blev konfirmeret. Det første sted hun tjente var på Marienholm (Kundbyvej). Dengang måtte pigerne deltage i alt arbejde, høste og strø møg. Hun har fortalt, da hun tjente der, havde de lagt lærred på leg. Dengang måtte bønderkonerne lade meget væve, for en stor del af lønnen bestod af både linned og vadmél, og det var en dejlig sommeraften, så konen sagde: jeg tror, vi lader det lige ude i nat, det har det godt af. Ved midnat var konen oppe og kigge ud, da lå det alt sammen, men om morgenen var det væk. Mor sagde de måtte være kørende, for det var mere, ned nogen kunne bære. Mor tjente også i Mikkelsens gård i Marke. Hun fortalte at konen der var meget mistroisk, når de vaskede, skyllede de tøjet i åen som løber lige forbi gården, der var en kone fra Marke med ude at vaske, så manglede der et lille stykke tøj og konen blev ved at sige til vaskekonen, du må jo vide, hvor det er blevet af, du tror måske, jeg har stjålet det og gik hjem, nogen tid efter fandt en af gårdens karle det, det hang i en gen ved nogle buske som groede ud i

vandet. Så en dag mødte mor vaskekone og fortalte hende at tøjet var fundet, men det blev der et være spektakel af, for vaskekone kom ud og skældte madammen ud, fordi hun havde beskyldt hende for at have taget tøjet og mor blev skældt ud, fordi hun havde sagt til vaskekone, at det var fundet.

Senere tjente mor på Svinninge Hovgård hos en som hed Skov, derefter lærte hun at væve og sad så og vævede til hun blev gift.

Far (Jørgen Nybro Christensen) kom som ung meget til Sandby og syede tøj for folk og opholdt sig hos sin morbroder Lars Petersen, der er de vel blevet kendt, da de blev gift (1869) overtog de det gamle hus i Torslunde, men da vi efterhånden blev seks børn (Lars, Jens Peter, Maren Kirstine, Hanne, Hans Frederik og Johannes) og mormor (Kirstine Jensdatter) og morfar (Hans Jensen) kneb det jo med pladsen, så forpagtede de det sted på Æblemark, som Hans Jørgensen nu har. Det var vist nok meningen at morfar og mormor skulle bo dernede og passe det. De boede der også et par år, så kunne de ikke mere, så rejste far og mor derned, så jeg har været der det meste af min barndom.

Johannes Christensens optegnelse - de gamle fortalte:

Der var mange veteraner fra krigene, da jeg var barn og ung, dem fra 1848 var jo heltene, som vi så op til, skønt vi siden godt kunne se, at dem fra 1874 havde været ude for meget værre ting.

I 1848 var de bedre stillet, hvad våben angik og de holdt jo helt stille om vinteren og samlede sig til store slag. I 1864 var vore soldater endnu kun bevæbnet med forlader gevær og glatte kanoner og havde både tysker og østriger at slås med og de angreb ustandseligt.

Gamle Hans Nielsen som boede i huset før forskolen og havde været med i 1848 som husar fortalte, at engang under en rytterfægtning, skød han først, han skød en tysker med sin pistol, derefter huggede han en anden tværs over ansigtet med sin sabel, så han styrtede af hesten, en anden gang fortalte han om en sidekammerat, der blev skudt, men han holdt ham på hesten til de kom i kvarter. Under Fredericiaslaget var han ordinant for general Rye og kom med en melding i det øjeblik han faldt. Jeg var altid optaget af at høre Hans Nielsens historier. Mode sagde engang, da han var gået, at han kom også engang over at føre krig med fader, men der blev han den lille.

Hans Væver fra Svinninge var Danabrogsmand fra 1948. Han fortalte at han var kommet for langt frem og blev taget til fange af tyskerne og to mand skulle føre ham i kvarter, de skulle over en å, hvor de gik på en bjælke, den ene tysker gik foran den anden, bagefter da de kom ud på bjælken skubbede han dem begge i vandet og løb sin vej.

I det hele taget ville dem fra 48 gerne fortælle om de store slag ved Isted, Fredericia og Myrsunde. Den fra 64 følte sig forrådt, da de kom hjem fra krigen spyttede københavnere efter dem, da de fra 48 kom hjem fik de laurbærkransen.

De var kun, når de gamle kammerater som sammen og fik et par kaffepuns, at de begyndte at tale om dagene i Dybbøl og den forfærdelige tur fra Dannevirke på

reteraden sagde de gerne. Når mine farbrødre kom på besøg var Kristian Hansen, som boede hvor Åge Rasmussen nu bor gerne inviteret over for at snakke med dem, de havde været sammen i 1964. Kristian Hansen havde fået skudt et stykke af det ene øre, det var ikke blide ord, der faldt om kongen og general de Mesa, de var tyskere og det var forræderi alt sammen, så sagde min far. Vi kunne da umuligt have klaret os for 2 stormagter med de gamle våben, vi havde, så sagde de: Vi ved det bedre, du kom jo aldrig med (farfar blev indkaldt som rekrut på Fyn men kom ikke med -påført af Tage). Vi ved så meget, at da kongen var på besøg på skanserne, faldt de ikke et eneste skud og der lå danske krigsskibe i Alssund lige til den nat, da tyskerne gik over i både og tog Als, da var de danske krigsskibe væk, ellers kunne de aldrig været kommet over til Fyn.

Far blev i 1868 indkaldt til lejren ved Hald for at lære at bruge baglader gevær. I 1870 måtte han ind igen i uger under den fansk-tyske krig. Væver Jens Petersen, Torslunde har fortalt, jeg lå syg af gigtfeber og blev 4 dage efter, jeg var kommet fra sygehuset, sendt ud i Danevirkestillingen, straks efter begyndte tilbageslaget, jeg kunne umuligt følge med og var en af de første der faldt, men hvordan jeg slap gennem Holsten uden at blive taget af tyskerne, forstår jeg knapt. Jeg fulgte naturligvis ikke hovedvejene og skjulte mig så meget som muligt. Den sidste dag til aften, kom der en mand hen til mig og sagde, du er træt soldat, jeg så lidt på ham, så sagde han, du skal ikke være bange for mig, jeg er en god dansk mand og bor i Sønderborg, så fik han først mit tornyster og siden geværet. Jeg kom hjem til ham og fik mad og varmt øl og kom i en god seng, så gik der et par dage før jeg fik ledt min afdeling op.

Herman Hansen Knabstrup fortalte, den dag Dybbøl blev stormet, var min afdeling den sidste der forlod skansen og da vi kom til broen over Alssund var tyskerne der også. Så sprængte de danske pionerer broen og vi var fanget so i fælde og tyskerne blev ved at skyde på os, men så bandt løjtnanten et hvidt tørklæde på sin sabel og holdt det i vejret til de holdt op med at skyde. Vi blev så afvæbnet og blev som fanger ført ned til en fæstning i Østrig, der skulle vi så lave jordarbejde. Det blev ikke til ret meget, lysten var ikke stor. Så fik vi akkord på og vi skulle nå et vist stykke arbejde dagligt, det var ikke meget, men lysten var jo ringe.

Tage Nybro Christensens fortælling fra 1986:

Min farmor fortæller (Karen Marie)

Karen Marie var født i Torslunde den 21.06.1840. Hendes mor(Kirstine Jensdatter) var datter af bødkeren i Torslunde. Oldemor og oldefar traf hinanden i Svinninge Kro, hvo de begge havde plads. Koen ejedes af en enke som hed madam Jørgensen. Hun har formodentligt været en velstillet dame og var af en købmandsfamilie fra Kalundborg, for hun havde købt Katrinedal og Særsløvgården til sine to sønner.

Da mine oldeforældre blev gift kom de til Torslunde og bo i huset som stadig er der. Da var der ca. en hektar jord til. Jorden er den, hvor der blev bygget forskole og tømmerværksted. Oldefar skulle have været en stor og stærk mand og har formodentligt kunnet begå sig med familien Jørgensen, for Katrinedal blev hans virkeplads resten af livet

Bedstemor (Karen Marie) sagde at han var forkarl på gården. Huset i Torsslunde var ejendom, så de var ikke bundet til gården økonomisk. Hans Jensen som han hed har formodentlig haft en vis myndighed, for på de store gården på den tid, var forholdene jo ikke særligt gode for medarbejderne, men far har nedskrevet at efter samtaler med ældre folk, som havde kendt Hans Jensen i hans velmagts dage, havde sagt, at Hans Jensen tog affære, hvis det var nogen der blev gået for nær eller i nogen tilfælde blev mishandlet, som jo ikke var ualmindeligt på den tid, i særlig grad ældre folk, som var udslidte.

Ligeledes i 1850`erne, da mormonbevægelsen drog over landet og mange blev grebne denne bevægelse, var der ligefrem ved at være indbyrdes krig mellem disse praktikanter og folk der gik imod denne bevægelse. Min bedstemor (Karen Marie), at det altid var hendes far, man kom til for at ville have ham til at tage affære imod disse praktikanter og deres tilhængere, det ville han dog ikke indlade sig på. Der var flere fra Torsslunde, som immigrerede på den tid. Bedstemor stod i brevveksling med en pige på hendes egen alder, som med forældrene var rejst til mormorstaten og hun skrev hjem, hvor forfærdelige forhold de var kommet over til. Hun havde set indianerne havde brændt huse af over hovedet på nybyggerfamilierne.

Jørgensen fra Katrinedal var jo af gammel købmandsslægt fra Kalundborg og Svinninge kro, om det var derfor eller det var almindeligt ved jeg ikke, men gennem 36 år blev der op til højtider og måske også ved andre lejligheder slagtet og ved også andre produkter læsset på vogne og kørt til København med Hans Jensen. Han kørte denne tur gennem 36 år. Det kunne jo være nogle strenge ture på vinterdage, hvad det vel mest var, man kunne jo ikke køre med ferske varer om sommeren.

Bedstemor (Karen Marie) fortalte, at han en gang dagen til lillejuleaften havde kørt hjem fra København i snestorm, de var ved den lejlighed to vogne i følget, da de om natten lillejuleaften kom ud over for Gislinge, måtte de spænde hesten fra vognene, og lade vognen stå og ride hestene hjem. Bedstemor havde som stor pige været med på ture til København.

Bedstemors hjem var vel efter den tid et hjem af en rimelig stand. Hendes mor var jo datter af bødkeren, der normalt havde et par bødkersvende i arbejde og ikke var uden betydning i den tids landsbyer, samtidig var der kun 2 børn i hjemmet, hun havde en broder, der var 6 år yngre.

Bedstemor kom først ud at tjene efter konfirmationen i 1854, efter forskellige pladser på gårde, kom hun til Gislinge for at lære at væve, derefter fik hun stilet en væv op i sit hjem i 1869 blev hun gift med min farfar Jørgen Nybro Christensen, som var skrædder. I årene indtil 06.12.1880 fik de to piger og 4 drenge, med min far (Johannes) som den yngste, en dreng som hed Hans døde som 12 årig.

Familien var jo efterhånden blevet så stor med hendes far (Hans Jensen) og mor (Kirstine Jensdatter) samt 6 børn og en sypige havde de normalt også boende, så midt i 1880`erne fæstede de en ejendom, som Katrinedal ejede på Æblemark, der var 6 tdl. til. De gamle blev så boende i Torsslunde. Hans Jensen var vist endnu temmelig rask og han kunne hjælpe til ved landbruget, Efter ca. 6 år på Æblemark var de gamle i

Torslunde døde og nogle af børnene rejst ud. Begge mine fastre (Kirstine og Hanne) lærte skrædderfaget i Svinninge, en farbror (Hans Peter) blev smed i Føllenslev, den anden tømrer (Lars) i Brønshøj og far (Johannes) som den yngste, murer i Torslunde.

De flyttede så tilbage til huset i Torslunde, som så igen blev deres hjem. Farfar (Jørgen Nybro Christensen) døde i 1923 og farmor som 96 årig i 1936, de holdt guldbryllup i 1919 (Det store familie billede er fra dette guldbryllup).

Når man i dag ser tilbage på de ca. 150 år, det nedskrevne dækker, var det jo en tid, hvor de fleste mennesker havde en ret kummerlig tilværelse på landet og der har vel også været besværligheder for denne familie, men det var folk som deltog i tidens rørelse og ikke gik på akkord enten det var det kirkelige eller det mere verdslige, jeg ved, de gik til kirke i Vallekilde og til tider længere, hvis der var en prædikant, de ville høre og politisk var de også aktive. Jeg ved, at de under Estruptiden, hvor bølgerne gik højt, som Jørgensen Katrinedals svigermor ind til dem med artikler fra højreavisen, hun var sagførerenske fra Vordingborg, de havde modargumenter fra venstres avis, de tog nogle voldsomme opgør, min bedstemor sagde, det varede ikke ret længe før hun kom igen og fortsatte forfra.

Bedstemor skolegang foregik i Torslunde Enghave hos lærer Fogtman, hun har sikkert været en opvakt pige, som 16 årig fik hun af provst Forman i Kundby en bibel. Denne bibel lå i den tid, jeg kan huske på bordet i hendes stue med læseglas og jeg tror, at hun kunne den fra ende til anden.

Hun var meget interesseret i samfundsspørgsmål og politik og boede i sit eget hus til hun var 93 år sov jeg i huset for at hun ikke skulle være alene. I den periode hvor Hitler kom til magten i Tyskland med de berygtede valg, bl.a. valgdagen med Rigsdagsbranden, har jeg sammen med hende siddet med øreklapper og hørt valgresultat til klokken har været 3-4 stykker om morgenen, meget af det der skete, så hun på fra Bibelen, hvor der på den yderste dag skulle komme fugle fra luften og spy ild og død. Krigen oplevede hun jo ikke.

Torslunde var som jeg har fået fortalt og som jeg har oplevet.

Omkring ca. 1800 var der ca. 11 gårde, som normalt beskæftigede 2 karle og en pige foruden ejeren og hans kone, ud over et par enkelte var vel samtlige beskæftiget i landbruget, derudover var der Katrinedal, hvor der nok var ca. 10 mand beskæftiget, derudover 2-3 piger. Der var i Torslunde bødkeren med ca. 3 mand, en væver, en hjulmand og smed. Det vil sige, at der i sådan en by vel var ca. 40 mandlige medhjælpere og ca. halvt så mange piger.

En gang om året skulle den valgte brandfoged med en medhjælper besøge samtlige ejendomme for at rense skorstenene og se efter om der var stige og brandhage? anbragt let tilgængeligt ved samtlige ejendomme. Dette syn som strakte sig over flere dage, gik der mange historier om. Det skete jo, at de valgte var folk, der ikke sagde nej til en dram, hvo de kom frem, så kunne blive til mange i løbet af dagen. Jeg har hørt mange historier om disse brandsyn.

Bønderne havde deres heste forsikret kollektivt og hvert efterår blev de tilsagt til at møde med samtlige heste, plage og føl. I Torslunde foregik det ved købmanden, der var så de valgte vurderingsmænd tilstede, så kom de fra gårdene ridende med samtlige deres dyr, hvor de måtte ride en tur, så vurderingsmændene kunne se, hvordan de gik på benene, sådan en dag var en oplevelse for os drenge, der skete jo noget. Karlene fra gårdene var jo ikke alle lige sikre til at ide, andre ville jo gerne vise sig, til tider med det resultat, at de faldt af hesten, som så løb på egen hånd, der var altid noget at tale om efter sådan en dag.

Drejeren hed N.P.Petersen, han havde den gård, hvo Peter Petersen bor (1986). Han var en slagfærdig mand som i sine yngre år havde haft øltelt og keglebane, nå der var marked og valgdag i Svinninge og vel også markeder andre steder. Jeg kan lige huske, at keglebanen lå i haven i Torslunde.

Lammefjorden var jo et meget magert og fattigt område i den første tid. Jeg kan huske, det var omkring 1920, at hos mange af beboerne derude havde drejeren udstationeret får og skulle så have hvert andet lam som kom der, der gik mange historier om at får eller lam var døde, når man skulle have sin andel, men nok om det. Fra midt på sommeren til hen på efteråret kørte han hver søndag formiddag på fjorden for at hente lam, når han hen på eftermiddagen kom hjem, var der altid en del lam, der lå bundet bag i vognen, der noget blev der vel ud af det. Han var da efter de tider, en velstillet mand.

Han havde en husholderske som hed Dorthea, som var hos ham i mange år, da han så afstod ejendommen i Torslunde på sine gamle dage og købte hus i Marke, sagde gammel sagfører Chel, som havde ordnet mange handler for ham, om de ikke skulle overføre huset til Dorthea, da hun havde været ham en god hjælp i mange år. Det sagde drejeren ja til. Han som hele livet havde været dreven til at handle, havde ikke forudset, at Dorthes der vel dengang var i 60 års alderen, fandt sig en mand og giftede sig. Så drejeren købte sit hus engang til for ikke at blive husvild. Økonomisk betød det vel ikke noget, han havde midler nok, og fik da også en anden husbestyrerinde.

Nedskrevet af Tage Nybro Chistensen - 24.januar 1986

Madam Jørgensen, Svinninge kro, som betegnet som en myndig og dygtig dame, hvor oldefar og oldemor tjente, da de blev gift sidst i 1830'erne??? Har sikkert været medvirkende til at oldefar Hans Jensen kom til Katrinedal som forkarl (sagde farmor altid). Gården havde hun købt til en af sine sønner, selvom Hans Jensen socialt tilhørte den store befolkningsmasse, der ikke blev taget meget hensyn til, kunne han i kraft af en vis myndighed (iflg. Fars notater og oplysninger fra ældre folk, der havde kendt ham i hans velmagts dage) tage affære dels på gården, hvis ældre eller syge blev behandlet dårligt eller lokalt, hvis bevægelser mormoner eller lignende satte splid, var det iflg. Farmor meget almindeligt, man kom til ham for at finde en løsning.

Børneflokket i Torslunde som var født i 1870'erne skulle begynde i skolen. Provisorietiden under Estrup som satte sit præg på de offentlige skoler (dengang højredrejet - i dag 1986 føler mange det modsatte). Det førte til oprettelse af mange friskoler bl.a. en i Marke, naboby til Torslunde. Farfar og farmor var med til dens oprettelse og alle søskende gik i skole der. Læreren hed Olsen, det var jo normal frisindede folk, der gik til de opgaver, han var ligeledes med i ledelsen, da man fik forsamlingshus i Kundby.

Farfar Jørgen Nybro Christensen forbigår jeg måske i nogen grad, fordi han i de år, jeg kendte ham, var ret svag af sygdom. Jeg var 11 år, da han døde, men han var forsørger i et hjem med 5 børn, der alle fik en uddannelse som håndværkere, selv pigerne, hvad ikke var almindeligt på den tid. Svigerforældrene boede i hjemmet. Jeg tror Hans Jensen i 92 døde, oldemor et par år før.

Han var valgt til sogneforstanderskabet sidst i 1880'erne. Jeg har set hans underskrift i gamle protokoller i kommunens arkiv(Kundby), men ved bandkatastrofen på Katrinedal i 1898, hvor man på den tid tilsagde alle beboere til oprydning, pådrog han sig en nyreskade, som aldrig forsvandt, det var jo midt om vinteren, så den ellers aktive mand fik en årrække med nedsat arbejdsevne.

Hjemmet var meget politisk og kirkeligt interesseret. Jeg ved, de kunne tage langt for at høre en af de frisindede præster, der efterhånden kom frem. Politisk hørte de til den tids venstrefløj, hvad farmor gik meget op u, selv i sin høje alderdom, hun var over 70 år før kvinderne fik stemmeret, men forsømte sikkert ikke at benytte stemmeretten siden og oplevede da også, at hendes datter Hanne blev valgt i kommunalbestyrelsen ved det første valg, hvor kvinderne kunne vælges.

Min far har også været i kommunalbestyrelsen, for at løbe linjen ud, har jeg deltaget i det kommunale arbejde i 8 år og vores søn er trods sine kun 39 år begyndt på sin 3. valgperiode(Søren Nybro Christensen). Kommunen har været ledet af radikale sognerådsformænd og borgmestre siden partiets stiftelse i 1905, familien har støttet dette parti i alle de mange år, vores børn har brudt traditionen, Søren er gruppeformand for Venstre, hvad jeg kun kan ønske ham held og lykke med.

Jeg mindes aldrig stridigheder familien indbyrdes i Torslunde, der var glæde og forventning, når Jens Peter(smed Føllenslev) eller Lars(tømrer, Brønshøj) familier kom på besøg. Alle skulle jo helst træffe de besøgende. Farmor blev jo 96 år og kunne følge med i, hvad der foregik. Kun synet var blevet meget svagt, som 93 årig, da Hitler kom til magten var hun så interesseret, at hun sammen med mig med øretelefoner, sad ved radioen og hørte valgresultater til kl. 3-4 om natten, jeg sov i huset, så hun ikke var ene, maden spiste hun hos faster Hanne, som jo boede ved siden af hendes. De sidste år boede hun hos Hanne.

Hanne og tømreren samt far og mor blev de sidste af de gamle i Torslunde, de gik sammen og spillede kort hver aften, hvis ikke andre ting forhindrede det, der var vel omkring ved 300 meter med gadekæret imellem deres huse, når de havde spillet kort og drukket kaffe, fulgte de gensidigt hinanden hver andre på vej og tog afsked ved

gadekæret, både sommer og vinter, de skulle have frisk luft inden de skulle i seng. _
Tage Christensen 1986